

Posudek diplomové práce
Kateřiny Slunečkové
Etické zdůvodnění migrační politiky

Diplomovou práci předložila K. Slunečková v oboru Křesťanská humanitární a pastorační práce – diakonika, na katedře teologické etiky.

Forma a úroveň zpracování

Práce má všechny požadované náležitosti a odpovídá rozsahem i obsahem požadavkům kladeným na písemné kvalifikační práce. Jde o 60 stran čistého textu plus úvodní anotace, obsah, závěrečný seznam literatury a tři přílohy, celkem 92 stran.

Užití zdroje: Seznam literatury obsahuje 28 tištěných zdrojů (z toho 3 v cizím jazyce) a 32 zdrojů elektronických, kde je větší zastoupení zahraničních zdrojů, dokumentů Evropské komise či OSN, většina je ovšem v české verzi. Není zahrnuta Strategie migrační politiky ČR z července 2015 (MVČR - ISBN – 978-80-86466-83-5).

Je zastoupena i literatura z oblasti obecných dějin a morální filosofie, zaměřená na lidská práva a přistěhovalectví, poměrně dost je zdrojů přehledových či encyklopedických ať k obecným dějinám či dějinám náboženství. Výrazněji než jiné je zastoupena tematika islámu (šest kniha), celkem pochopitelně vzhledem ke konkrétní situaci. Teologická reflexe je zastoupena pracemi P. Štícy, který se jako teolog na tematiku migrace specializuje.

Poznámkový aparát je rozsahem přiměřený textu (114 poznámek pod čarou), je zpracován korektně a pečlivě.

Jazyk a styl práce. Jazyk i styl velmi dobrý, chyb poměrně málo. Trochu ruší chybně i – y (22, 24, 40), někde slovo navíc (zbytečné opakování téhož slova 19, 34, 37, 41). Nekorektně je užíváno vztažné zájmeno „jež“ (31, 50, 62).

Několikrát se autorka dopustí nešikovné formulace,

6 – Evropa je většinovým zástupcem křesťanského vyznání (*formována převážně křesťanskou tradicí?*)

19 – (Ježíš) ...definuje vstřícný a otevřený postoj při utváření imigrační politiky (*snad může být impulzem k takovému utváření?*)

21 – povede ve prospěch všem (*k prospěchu všech?*)

38 – se stále více se rozrůstajícím pojmem demokracie (*pojetím demokracie? - pojem se nerozrůstá*)

42 – následkem palby bylo zabito... (*neobratný výraz*)

53 - ...by mělo dnešních zhruba 81 milionů obyvatel poklesnout do roku 2060 (o) třináct milionů (*tedy jejich počet, ne ti obyvatelé*).

Vcelku je však text plynulý, srozumitelný a solidně vystavěný, překlepů (pádová koncovka či chybějící písmeno) je nemnoho, tato stránka práce se nevyvíká dobrému standardu.

Obsahové hodnocení

Rozdělení práce je zřetelné, logické a přehledné, první velká kapitola se zabývá lidskými právy, druhá migrací. Otázkou je, zda by kapitola 1.4, věnující se migraci, nepatřila logicky na úvod druhé kapitoly (příčemž 1.4.1 zřetelně patří do kapitoly 1).

Pokud jde o přílohy, vnučuje se otázka, zda by nebylo užitečnější otisknout méně známé dokumenty než Všeobecnou deklaraci a Listinu základních práv, např. Zmíněnou Strategii migrační politiky ČR.

Cíl práce je definován - „předložit teoretická východiska k etickému zdůvodnění omezení v migrační politice“ (6). K tomu chce autorka směřovat nejprve přehledem nábožensko-politických aspektů civilizačního vývoje a prosazování myšlenky lidských práv. Pohled na civilizační vývoj je převzat z Huntingtonova Střetu civilizací, je tedy jedním z možných a přes svou popularitu kontroverzním modelem.

Stručný přehled velkých světových náboženství (11-15) je značně schématickou skicou, které chybí prvek ukazující k tématu – není tu odkaz k pojetí lidských práv, svobodě, což se objeví až u výkladu o křesťanství (solidární chování k cizincům a přistěhovalcům – 16).

Tady se autorka dopustila nemilé nedbalosti, když Desatero umístila do Ex 34,27 (15), kde se mluví jen o těchto příkázáních a smlouvě, znění tu není. Navíc znění Desatera v textu není, patrně nedopatřením vypadlo (konec str. 15)? Odkaz na web (pozn. 18) je v tomto případě nekorektní, zde je nutno uvést bibli.

Rozbor hebrejských termínů pro cizince a migranty (17-21), vycházející z práce Petra Štíty, přináší některá slibovaná kritéria pro etické hodnocení migrace.

Oddíl 1.3 je čtením pracným, protože se poctivě prokousává lidskoprávními dokumenty 20. století, podává jejich základní charakteristiku a zdůrazňuje aspekty relevantní pro téma práce – právo na vystěhování a právo na politický asyl (30).

Vzhledem k výtěžku je tato kapitola přece jen zbytečně rozvláčná, množství informací není k vedení argumentu potřebné. Autorka tu ukázala, že je schopna pilně a trpělivě prostudovat a interpretovat, ne však o mnoho víc.

Definice migrace (1.4) je převzata z práce J. Bureše o migraci v arabském světě. Budiž, je to přijatá klasifikace, platná a užívaná i pro jiné oblasti světa a jiné kultury. Že by arabská migrace byla nejmarkantnější (32, pozn. 59) není zcela jisto, viz statistiky v dalším textu (jmenovitě str. 42 a 44), kde stojí Eritrea a Somálsko jako jedny z největších „producentů“ imigrantů a konečně i graf na str. 45, kde je masivní zastoupení rovníkové Afriky.

V oddíle o migrační politice ČR schází již zmíněná „Strategie...“, její hlavní principy však jsou zastoupeny interpretací jiného, stručnějšího textu z téže dílny (pozn. 62).

Novodobé migrační procesy situuje autorka do let po 2. sv. válce (38), což buď nebere v úvahu masivní migraci předchozích staletí (o ní však autorka ví – viz níže na téže straně), nebo dává slovu novodobý nepřesný význam.

Popis dramatického vývoje politických událostí „arabského jara“, následné destabilizace řady zemí a rostoucí zoufalé migrace je zajímavý a jakkoli nehodnotí, závěrečným konstatováním postojů posledních českých prezidentů dává předpokladům „migrační politiky“ ČR vyniknout.

Oddíl 2.2, který by měl k tématu zřetelně přispět (migrace versus suverenita státu), ukazuje dobře na implicitně xenofobní povahu národních států, jak se v novověku a zvláště od 19. století formovaly, pracuje s migračními a reprodukčními schémata vývoje obyvatelstva a ukazuje dobře trendy, které vedou ke strachu z demografických změn. Zdroje, s nimiž se tu pracuje jsou opět Huntington a některé žurnalistické zdroje (např. server Česká pozice), které nejsou zrovna zárukou nezaujatosti a vědeckosti, zrcadlí ovšem faktickou sociálně-politickou situaci.

Konečně oddíl o etických aspektech (2.3) užívá Kantova rozlišení práva hostovského a práva návštěvnického – tedy rozdílné povahy závazku vůči hostům a návštěvníkům (62), převzato opět z práce P. Šticy. Otázky praktické uskutečnitelnosti pak z liberálních pozic vedou k formulaci podmíněného práva na omezení imigrace (J. Rawls – 63), při potvrzení zásadní role státu v tvorbě politické kultury a jejím udržování.

Imigrace není v konečném pohledu vnímána jako právo, ale přijímat imigranty je povinností, jde-li o pomoc člověku v nouzi, ať ochranu před násilím nebo ničivým nedostatkem (64). Tento závěr je podložen principiálně Kantovým uvažováním a liberální morální filosofií, teologický aspekt se tu objeví povinnost silnějších a bohatších podporovat slabší a chudší. Zásadní kritérium – regulace migrace je eticky legitimní pouze tehdy, bojuje-li dotyčný stát či společenství proti příčinám, které migraci působí (64), je přesvědčivé.

V závěru autorka přijímá Rawlsovu formulaci o potřebě nastolit přiměřený patriotismus proti radikálnímu nacionalismu, obrat „bránit legitimní nároky“ však není dost zřetelný. Obrat, že právo na imigraci nemají ti, kdo nezachovávají „etické a zákonné předpisy“, je velice sporný právě v etickém rozměru. Mravní principy a zásady jsou nevymahatelné, pokud nejsou vtěleny do zákonů.

Rozlišení cizince, který hledá pomoc nebo místo k přebývání, od cizince, který chce prosadit své zájmy a je připraven ohrožovat druhé, jak lze vyvodit ze starozákonních pojmů (65n), je jistě kritériem důležitým, otázka rozlišování však není triviální - „rozlišovat mezi těmi, kteří hledají pomoc a ochranu s respektem a mezi těmi, kteří nerespektují a mohou svými záměry ublížit“ (66) znamená zvažovat potencialitu. Máme přijímat jen ty, kdo se budou snažit být jako my? Klást na imigranty větší nároky než na jiné občany? Lepší špatný rodilý obyvatel než pochybný přistěhovalec? To jistě ne.

Žadatelé o pobyt jistě nedeklarují záměr škodit a ničit, na základě čeho lze odmítnutí mravně ospravedlnit? Snad zkušební doba (běžná věc v zaměstnání)?

Celkové hodnocení práce – zatímco formálně práce splňuje kritéria solidního průměru, obsahově trpí jednak nevyrovnaností (slabá první část, zpravidla jen shrnutí zdrojů, rozvláčné výklady faktických jevů), jednak se svému cíli – předložit teoretická východiska k etickému hodnocení omezení migrace – blíží převážně přebíráním již publikovaných postojů, vlastní přínos zůstal velmi omezený. To, společně s řadou výše zmíněných nedostatků, činí práci zřetelně slabší.

Práci lze doporučit k obhajobě, kritériím diplomové práce však vyhovuje jen tak tak. Její hodnocení navrhuji mezi D a E.